

Supra

JOHANNES VAN WAESBERGE.

BREDA.

Lang zocht ik te vergeefs naar de bijzonderheden en drukwerken van eenen der Van Waesberge's, die te Breda moest zijn gevestigd geweest.

Ik had zoo vele aanduidingen voor zijn bestaan aldaar aangetroffen, dat ik aan zijn aanwezen daar ter plaatse niet meer twijfelen mogt, ofschoon bewijzen mij ontbraken. Eindelijk berigtte mij de bekende boekenkenner en boekhandelaar de Heer J. L. C. Jacob te 's Gravenhage, dat hij vermeende drukken van eenen Van Waesberge te Breda te bezitten, en zond mij daarna dan ook een door hem in 1647 uitgegeven werk ter inzage toe.

Nu zag ik, dat de doopnaam van dien Van Waesberge alweder Joannes was, hetwelk, bij het gelijktijdig voorkomen van dien naam in het geslacht der Van Waesberge's, tot vele moeilijkheid leidt en mij wel eens heeft doen vermoeden, of dezelfde Van Waesberge ook gelijktijdig, b. v. te Utrecht en te Breda, of te Utrecht en te Amsterdam gevestigde zaken had. Ook bij later onderzoek is het mij niet mogen gelukken te ervaren in welk eene betrekking deze drukker tot de overige Van Waesberge's stond.

Joannes van Waesberge te Breda komt in 1647 voor als gezworen drukker van de Illustre school en het Collegie, door den Prins van Oranje aldaar in 1646 gesticht: „Illustris Scholæ et Collegii Auriaci Typographus Juratus.” Hij genoot als boekdrukker een tractement van honderd gulden jaarlijks (1).

Hij schijnt mij toe, niet lang in het bezit van dezen titel geweest te zijn, noch zijnen boekhandel daar ter stede zeer uitgebreid te hebben. Bekend is dan ook de kortstondige duur van de Illustris Schola Auriaca en het Collegium Auriacum, daar ter stede door Prins Frederik Hendrik, na zijne verovering in 1637, ten voordeele

(1) Zie de stadsrekening van Breda A° 1647.

der stad gesticht en den 17de September van dat jaar, in tegenwoordigheid van Amalia van Solms, 's Prinsen gemalin, plegtig ingewijd. Deze instelling is door de elkander steeds opvolgende rampen des tijds, en voornamelijk door den dood des Prinsen, door het kortstondig bestuur van Willem II en door de langdurige minderjarigheid van Prins Willem III, in 23 jaren tijds geheel en al ten ondergegaan.

C. R. Hermans, „Bijdragen tot de Geschiedenis, Oudheden enz. der Provincie Noord-Brabant. 's Hertogenbosch, Gebroeders Muller 1845,” merkt in het 1° D., bl. 291 aan: „Voor de letterkundige geschiedenis van Nederland in het algemeen, en meer bijzonder voor die van Noord-Brabant, behooren al de lettervruchten, die de geboorte aan deze illustre school verschuldigd zijn, te worden bewaard: dan de zeldzaamheid dier schriften heeft veroorzaakt, dat mij er slechts één van is onder de oogen gekomen, zoodat ik buiten staat ben, iets meer daarvan te zeggen, dan hetgeen ik bij anderen vind medegedeeld.”

PANEGYRICUS in solemnem festivitatem Bredæ expugnatae inque recens ortam foundationem Illustris Scholæ ac Collegii Auriaci, auspiciis Celsissimi Arausionensium Principis Frederici Henrici dictus, in illustris Auriacæ Scholæ majori auditorio a Paulo Logulao de Orzichow Orzechowski, Equite polono A^o. MDCXLVI die x Octobris. Bredæ ex officina Johannis à Waesberge, Illustris Scholæ ac Collegii Auriaci Typographi Jurati.

INAVGVATIO illustris Scholæ ac illustris Collegii Avriaci, à Celsissimo Potentissimoque Arausionensium principe, Frederico Henrico in Vrbe Breda Erectorum, Cum Orationibus Solemnibus ipsâ Inaugurationis die & seqq. aliquot habitis. Bredæ, Ex officinâ Johannis à Waesberge, Illustris scholæ Collegii Auriaci Typographi Jurati. c1o1o c XLVII, in 4. L.

Deze Verzameling groot 224 bladz. bevat: ORATIONES AUSPICIALES ANDRÆE RIVETII (obiit Bredæ 29 Apr. 1651). STATUTA. ORAT. LUDOVICI à Renesse. Orat. Johannis Henrici Dauberi. Orat. Alberti Kyperi. Orat. Joh. Brosterhusi. Orat. Joannis Pellii. Orat. Joh. Philemonis. Orat. Henrici Bornii. Epigrammata, etc.

Op het titelblad van deze INAUGURATIO vindt men geplaatst het wapen der Stad, zoo als dit voorkomt in de „Beschrijving der Stadt en Lande van Breda, door Th. E. van Goor,” 's Gravenh. 1744, fol. 46. Een ander door mij gezien exemplaar voerde de sfeer der Elseviers op den titel. Accedit:

JANI VLITH Qvinqvatrvm Bredanarum Discriptio (1), Sive in Inaugurationem Athenæi Aravsiaci à celsissimo Principe Frederico Henrico, Bredæ solenniter instaurati, celsissima Principe Amelia de Solms. Ritè, Piè, Feliciter initiante., Poemâ. Bredæ, Ex officinâ Joannis à Waesberge, Illustris Scholæ et Collegii Auriaci Typographi Jurati. c1o1o c XLVII, in 4. L.

De bladzijden van dit gedicht sluiten aan die der Oratio en loopen van bl. 224 tot 266. Accedit:

BREDAJAS et Celsiss. Principis Auriaci Athenæum. Versibus celebratum à Rulando Carpenterio J. C. in Illustris Scholæ Auriacæ quæ Bredæ est auditorio majori die 25 Martii, c1o1o c XLVII. Bredæ, Ex officinâ Joannis à Waesberge, Illustris Scholæ et Collegii Auriaci Typographi Jurati. c1o1o c XLVII, in 4. L.

(1) Janus van Vliet bewaarde, door de Geschiedenis der inwijding in het licht te geven, de inwijdings-redevoeringen. Hij voegde er een jubelzang van zijne hand bij. Zie „Hermans Bijdragen enz.” I. c. 1° Dl. bl. 291. In 1651 maakte de genoemde van Vliet een Catalogus librorum Senatus Bredani, bevattende 71 meest regtsgeleerde werken.

De bladzijden sluiten aan het voorgaande gedicht aan, en vangen met 267 aan, eindigende met 287. De sfeer der Elseviers prijkt op de beide laatste titelbladen.

IN SCHOLÆ Illustris Collegii Auriaci in Urbe Bredæ inaugurationem Epigramma C. Bourus lctus. Bredæ, ex officina Johannis à Waesberge, Illustris Scholæ ac Collegii Auriaci Typographi Jurati.

Hermans l. c. p. 225.

W. STAS, J. C., Inauguratio novi Bredæ erecti Athenæi. Bredæ ex officina Johannis à Waesberge, Illustris Scholæ ac Collegii Typographi Jurati.

Id. Ibid.

DISPUTATIO HISTORICO-POLITICA ad secundum librum Institutionum imperatoris Justiniani, quam Divino auxilio, præside viro nobill. ac consult. D. Johanne Henrico Daubero Nassavio J. V. D. ac Illust. Scholæ Aur. Bredæ antecessore, publicæ disquisitioni exponit Paulus Loguslaus de Orzechow Orzichowski, Eques polonus, ad diem 27 Julii horis matutinis et pomeridianis solitis in auditorio Juridico. Bredæ ex officina Johannis à Waesberge, Illustris Scholæ ac Collegii Auriaci Typographi Jurati, MDCXLVII.

Id. Ibid. p. 225.

JOHANNIS HENRICI DAUBERI ICTi Oratio funebris in excelsum Celsissimi ac potentissimi Principis Frederici Henrici &c. publice habita Bredæ XV Maji in Auditorio Majori. (Wapen van Breda als Vignet). Bredæ, Ex Officinâ Joannis à Waesberge Illustris Scholæ & Collegii Auriaci Typographi Jurati, Anno M Dc XLVII, in folio. Achter zijn gevoegd: LACHRYMÆ BREDANÆ van W. Stas.

Campbell.

EXAMEN VAN THIEN Propositionen ofte Voorstellingen, dewelcke Jodocus Kedd, Theologant vande Jesuyten, gesonden heeft op den 3 Sept. anno 1647 aen twee predicanten van de Gereformeerde Kerkke, zynde in de suite van hare Hoogheyt de Princesse van Orangien binnen Aken aengekomen. . . Met noch eene toefte van

20 Voorstellingen enz. . . Nae de Kopije van Maastricht herdrukt, ende van veel druck-fauten verbeterd. Breda, J. van Waesberge. . . 1647, in 12, 16 blz.

Tiele B. P. N° 3235.

DANCK, VAST en Bedendagh. Uytgeschreven (tegen den 10 Junij) bij de Staten Generael der Vrije en Vereen. Nederlanden, over den vrede, gesloten tot Munster. Mitsgaders Resolutie-brief (v. d. 19 Mei); ende Acte van Publicatie. Tot Breda By Jan van Waesberge 1648, 8 blz.

Meulman C. P. N° 2941.

MICRO-COSMVS ofte Kleyne Werelt: Dat is, Een Vergelyckinge Van 's Menschen Lichaem by de Groote Werelt. Gerymt door Joh. Pender, Heelmeester tot Bergen-op-Zoom. (Het Insigne en de Zin-spreuk van Joh. v. Waesberge te Utrecht). Tot Breda, By Ian van Waesberge, der Stadts, Illustre Schole, ende Orangie Collegie Ordinaris Drucker. cIdOcxLVIII, in 4. Toe-cygeningh Aen den Wel-Ed. en Hoogh-Gel. Heer Willem van der Ryt. — Aen de Rijmkluyvers enz., 86 bladz., Blatwijser, en een houtsneede figuur.

L.

WAERSCHOUWINGE van 's Heeren wege te Breda, dat een iegelyck schuldich en gehouden is te betalen aen Peeter Lambinet van Dedenhoven Schoenmaker, woonende op den Kadijk, twee stuyvers voor elcken branteimer. Tot Breda, by Jan van Waesberge, stadts ordinaris drucker 1 blad in folio.

Cuypers v. Velthoven.

A. HULSIJ Hilda-montani Nomenclator Biblicus Hebraeo-Latinus, cum tribus indicibus. I. Latinus. II. Hebræus, voces in Nomenclatore separatas, ad suas radices revocans, et absoluti Lexici vicem præstans. III. Peculiaris verborum omnium anomalos flexorum. . . His subiungitur de Linguae S. Origine et propagatione Oratio. Bredæ. Ex Officinâ Joannis à Waesberge. Typographi Jurati. cIdOcxL, in 8.

L.

Op het fraaije door A. Santvoort in koper gegraveerde frontispice staat: Bredæ Typis Johannis a Waesberge. 1650.

Volgt met eene afzonderlijke paginering:
 DE LINGUÆ HEBRAEÆ Origine, Conser-
 vatione, Propagatione ac Vtilitate
 Oratio, In quā præcipuæ, quæ super
 hoc argumento agitantur quæstiones,
 perspicuè expendantur. Publicè ha-
 bita Bredæ. In Auditorio Majori
 25 Junii 1649. L.

Van denzelfden schrijver verscheen nog,
 bij wien staat in den Cat. niet vermeld:

HULSIUS (ANT.) Theologiæ iudaicæ
 pars prima de Messia eaque *משיח
 סעודותיו* doctrinæ Iudæorum, ex
 verbo Dei confutata. Addito brevi-
 ario locorum Scripturæ, quæ a vanis
 Rabbīnorum glossematis repurgata,
 veritati restituntur. Bredæ,
 1653. Pet. in 4, 606 pp. non com-
 pris les prelim.

Tross. Cat. de Livr. Anciens, Paris
 1869, N° 1 p. 12, N° 12.

ANDRÆ RIVETI Epistola ad Reveren-
 dum Virum Guilielmum fratrem
 Germanum Unicum, Ecclesiæ Talli-
 aburgensis apud Santones Pastorem.
 De Senectute bona. Proverb. 16, v. 31.
 Corona dignitatis Senectus. (Sphæra)
 Bredæ ex officina Joannis à Waes-
 berge, 1650, pet. in 8, 79 pp.

ORATIO METRICA, exhibens laudem Aca-
 demiarum Generalem et Bredanæ
 specialem, quam in Illustrissimi
 Athenæi Bredani Auriaci auditorio
 majori publice habuit Engelbertus
 Albertoma, Gron. ss. th. Studiosus,
 17 Februarii anno 1650. Bredæ ex
 officina Joannis à Waesberge, Illustris
 Scholæ ac Collegio Auriaci Typographi
 Jurati, MDCL.

Hermans l. c. p. 224.

DECLAMATIO GRATULATORIA de pace
 Germaniæ in Illustris Bredani Athe-
 næi auditorio publice à Christophoro
 Hendreich habita anno post Christum
 natum MDCL, 16 Novembris, Bredæ
 ex officina Johannis à Waesberge,

Illustris Scholæ ac Collegii Auriaci
 Typographi Jurati. 1650.

Id. Ibid.

ORATIO DE CONCORDIA, in Illustris
 Athenæi Auriaci Majori auditorio
 publice habita a Petro Heindreich
 anno post Christum M. D. CL,
 24 Novembris. Bredæ ex officina
 Johannis à Waesberge, Illustris Scholæ
 ac Collegii Auriaci Typographi Jurati.
 Id. p. 225.

M. DANIELIS STAHLI Metaphysicæ
 Compendium, In quo Termini gene-
 ralissimi et distinctiones accuratè
 explicantur, controversiæ dilucidè
 tractantur. etc. Bredæ. Ex offic.
 Joannis à Waesberge. 1650, in 8,
 408 pp. et Index. L.

Met het drukkersmerk van Jo. v. Waesberge
 te Utrecht op den titel.

DISPUTATIO JURIDICA, de Jure testa-
 mentorum, quam annuente benigno
 numine, præsiede nobil. clariss. con-
 sultissimoque viro D^o Johanne Henrico
 Daubero, Nassovio J. V. D. ac Illustris
 Auriaci Athenæi autecessore longe
 celeberrimo publice discutiendam
 proponit Stephanus de Zelankx Ze-
 linski, Eques Polonus, ad diem 12
 Aprilis loco horisque solitis. Bredæ
 ex officina Johannis a Waesberge,
 Illustris Scholæ ac Collegii Auriaci
 Typographi Jurati, MDCLI.

Hermans Ibid.

GELUCK-WENSCHINGHE op den iaerdach
 van Zijne Hoogheyt Wilhelm Prince
 van Oraengien etc. Baron van Breda
 etc., door Jan Keyzers Bredanus.
 Tot Breda by Joannes van Waesberge
 1651, in plano.

B. Dunc. III.

APOLOGETICA REFORMATARUM in Belgio
 Ecclesiarum Epistola — iterum pro-
 diens cum notis L. G. à Renesse.
 Bredæ (ex officina Joannis à Waes-
 berge) 1651, in 12.

Campbell.